

A Mojžiš povedal Bohu: Hľa, ja prídem k synom Izraelovým a poviem im:

Boh vašich otcov ma poslal k vám. A keď mi povedia: Aké je jeho meno? Čo im poviem?

A Boh riekol Mojžišovi: SOM, KTORÝ SOM.

A ďalej riekol: Takto povieš synom Izraelovým:

SOM ma poslal k vám.

A ešte riekol Boh Mojžišovi: Takto povieš synom Izraelovým:

Hospodin, Boh vašich otcov, Boh Abrahámov, Boh Izákov a Boh Jakobov, ma poslal k vám.

Toto je moje meno na veky, a to je moja pamiatka z pokolenia na pokolenie

Exodus 3:13-15

V tomto článku sa znova vraciame k téme Božích mien. Ide o pokračovanie toho, o čom sme písali v článku „Meno nad každé meno“ na strane 31. Tu sa zamyslíme nad dvoma Božími menami, ktoré sú v Písme asi najviac používané a nachádzame ich v Starej zmluve. Jedno je *Jahve* (alebo *Jehova*) a druhé je *El Šadaj*.

. Pozrieme sa na ne aj ako tí, ktorí radi skúmajú biblický text, a preto sa pozrieme aj do pôvodných jazykov. Pritom by sme chceli vidieť hlavne to, ako sú tieto mená použité v spojení s históriou izraelského národa a v spojení s nami, veriacimi z pohanov.

Boh sám sa dal ľuďom poznať aj cez svoje mená. Robí to preto, lebo je osobný a pretože má svoj charakter, má svoju identitu a chce, aby sme ho poznali. Takýto vzťah medzi Bohom a človekom je už od samého začiatku. Boh, ktorý človeka stvoril, ho nenechal len tak, nenechal ho odkázaného samého na seba. Zjavuje sa mu aj skrze svoje mená.

Všetko, čo Boh robí, hovorí o ňom. A aj sám o sebe hovorí, kto je a aký je. Takto o ňom môžeme vedieť a poznať ho ako osobu a môžeme poznať jeho charakter. Od prvých stránok Biblie vieme, že On je Stvoriteľ a On je Spasiteľ. Je ten, ktorý dáva dážď, je ten, ktorý udržuje celý vesmír pohromade, je ten, ktorý dohliada na vrabca. Je ten, ktorý má spočítané vlasy na našej hlave. Zjavil svoje meno, aby odhalil, aký je jeho vzťah k nám ľuďom.

Jahve alebo Jehova

Božie meno, ktoré sa vyslovuje *Jahve* alebo *Jehova* – to sú v Starej zmluve v hebrejskom jazyku štyri písmená JHVH, alebo tzv. tetragram. Židia si nedovolili vyslovovať Božie meno, a tak sa jeho výslovnosť nezachovala. Hebrejčina nemá samohlásky a preto ich do tetragramu z hľadiska výslovnosti nevieme doplniť. Osobne sa prikláňam k výslovnosti JHVH ako

Jahve

, lebo napríklad v Septuaginte, ktorá bola napísaná po grécky, na mieste, kde stál tetragram JHVH, je použité meno

Jahve

. V gréčtine je tým zachovaný zvuk mena JHVH. Samozrejme že to nie je dôkaz pre takúto výslovnosť, ale z hľadiska výslovnosti JHVH sa prikláňam k menu

Jahve

. Pri skúmaní otázky výslovnosti JHVH si pritom musíme dať pozor, lebo nie je podstatný zvuk JHVH, ale podstatný je význam tohto mena. Židia, keď majú vysloviť toto Božie meno (JHVH), tak povedia

Adonai

(Pán). Používame preklad Biblie od prof. Roháčka a on prekladá meno, o ktorom práve hovoríme – meno

Jahve

, menom

Hospodin

. Tak je tomu aj v kralickom preklade Písma z roku 1613.

Boh tým, že sám zjavuje svoje meno, dáva priestor na to, aby sme k nemu mohli pristupovať, volať na neho a vzývať ho. Boh chce, aby sme ho vzývali, chce, aby sme vzývali Jeho meno, chce, aby sme k nemu prichádzali, aby sme ho oslovovali. Boh, ktorý má meno, je osobný Boh a záleží mu na ľuďoch.

Mojžiš pásol stádo svojho svokra Jetru a zrazu videl úkaz, ktorý bol pre neho veľmi zaujímavý. Uvidel horiaci ker, ktorý horel, ale nezhorel. Pristúpil k nemu a tu sa stretol s Bohom, ktorý mu dáva úlohu vyviešť izraelský národ z egyptského otroctva. Mojžiš si uvedomuje, aké ťažké to je, a tak si žiada niečo pre potvrdenie toho, že prichádza v poverení Boha, aby mu ľudia uverili. Možno by sme čakali, že mu Boh povie: Povedz im, že ťa posiela Boh Vysloboditeľ. Božia inštrukcia však bola: Povedz im, že ťa posiela: *Som, ktorý som*. Prečo práve týmto menom sa nechal Boh poznať Mojžišovi a izraelskému národu?

V Druhej knihe Mojžišovej čítame nasledovný text: „*AĎ ďalej hovoril Boh Mojžišovi aĎ riekol mu: Ja som Hospodin! Ukázal som sa Abrahámovi, Izákovi aĎ Jakobovi pod menom Silný Boh všemohúci, ale svojím menom Hospodin som im nebol známy*“ (2. Mojžišova 6:2-3).

Tento text hovorí, že Boh nebol Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi neznámy, ale že nepoznali svojho Boha pod menom Hospodin (Jahve). Oni ho poznali pod iným menom. Keď máme správne vykladať tento text, tak musíme povedať, že oni nepoznali plný význam tohto mena, nepoznali plnosť toho, čo toto meno pre nich má znamenať. Keď sa Abrahám chystá obetovať svojho syna Izáka, Boh sa mu zjavil pod menom Jehova-Jireh, teda ako *Boh, ktorý vidí*, alebo *Boh, ktorý opatrí* (Genezis 22:14 „*AĎ Abrahám nazval meno toho miesta: Jehova-jireh , ako sa hovorí do dnes: Na vrchu Hospodinovom sa uvidí*“).

Na tomto mieste uvedené Božie meno *Jahve-Jireh*, čo hovorí o tom, že meno *Jahve* im nebolo neznáme, ale izraelskému národu nebola ešte známa plnosť jeho významu. Akým menom sa ešte zjavoval Boh Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi? Zjavoval sa im menom

El Šadaj

, čo znamená

Silný Boh všemohúci.

Keď sa pozrieme na históriu, na dobu, keď izraelský národ bol ešte len na začiatku, v podstate u Abraháma, kedy bol ešte len v počte jedného muža, teda v podstate ešte len v plienkach, už vtedy dostal zaslúbenia o tom, že bude veľkým národom. Boh, aby potvrdil svoje zaslúbenie (rozmnožím a požehnám vás), zjavoval sa im menom *El Šadaj* – (ja som ten) *Silný Boh všemohúci*

Takto, pod týmto menom ho poznali. Abrahám dostal zaslúbenie, že bude z neho veľký národ. Toto zaslúbenie sa neskôr opakovalo aj u Jákoba. Či nenaplnil Boh,

El Šadaj,

aj požehnanie Izákovi a Jákobovi, ktorého nakoniec rozplodil a rozmnožil? Dnes vieme, že Hospodin (Jahve) svoj sľub splnil, pretože On je mocný, aby to, čo povedal, aj dosiahol a dokázal (pozri napríklad Rímskym 4:21). Takže týmto menom sa Boh zjavil Izraelu na začiatku.

Keď listujeme v Biblii, tak zisťujeme, že meno El-Šadai v nej stojí rovnocenne s menom Jahve. Dokonca je to tak uvedené aj v jednom verši (v pôvodnom jazyku; a je to konkrétne verš 2. Mojžišova 6:3).

El Šadaj

Meno *El Šadaj* je zložené z mena Boha *El* a slova *Šadaj*. Aký je význam mena *El Šadaj*? Z biblického pohľadu môžeme hovoriť o štyroch významoch tohto mena a to hlavne podľa slova „Šadaj“. Význam tohto mena závisí od koreňa slova

šadaj,

z ktorého toto Božie meno odvodzujeme. Ak vychádzame z koreňa

šádá

, čo znamená

mocný

, tak potom

El Šada

j

znamená

Boh mocný a silný

. Ale sú ešte možné ďalšie tri varianty. Druhá možnosť je tá, že toto meno znamená

Boh hrozný, strašný.

Tretia varianta vychádza z toho, že

šadaj

je zložené zo slov

še a daj

, a potom

El

Šadaj

znamená:

Boh, ktorý je dostatočný

. Štvrtý význam môže byť ten, že slovo

šadaj

vychádza z hebrejského slova „

šad

“, ktorého význam je niečo ako

prsia

. A to je zaujímavé, lebo na niektoré verše by to sedelo, pretože v nich meno

El Šadaj

je spomínané v súvislosti, kedy sa niečo má rozmnožiť a rozplodiť, keď sa má niečo, ako

napríklad izraelský národ, vyživovať a Hospodin bol k nim ako ten, kto im dával potrebnú výživu.

Keď sa Boh zjavil Mojžišovi v horiacom kre, Izrael už nie je malým národom a týmto okamihom v jeho histórii, v jeho živote, nastáva nová etapa. Izraelský národ sa už počíta na milióny. Bývajú v Egypte a sú v podstate národom v národe. Izraelský národ, i keď je v otroctve, je istým spôsobom chránený tým, že sa nachádza v Egyptskej zemi, ktorá je veľmi silná, má silnú ekonomiku, rozvinuté poľnohospodárstvo, silnú armádu, teda má istým spôsobom aj určité istoty. Teraz však pre Izrael nastáva obdobie, keď musí ísť na púšť, kde nie je ani armáda, ktorá by ich chránila, nie je tam žiadna potrava, ktorá by vychádzala z egyptského poľnohospodárskeho systému, na ktorý boli doteraz zvyknutí. Prichádza etapa, kedy sa izraelský národ musí odpojiť od závislosti na Egypte.

Čo videl Mojžiš, keď stretol Hospodina? Videl horiaci krík. Videl krík, ktorý horel, ale nezhorel. Boh sa zjavuje Mojžišovi a Mojžiš aj v tom kre (ktorý horí a nezhorí) vidí, že Boh je sebestačný, lebo oheň horí a nepotrebuje nič k tomu, aby horel. V tejto situácii vidí aj to, že Boh nepotrebuje nič pre svoju existenciu, nič pre to, aby existoval – On je samoexistujúci. Práve toto potrebujú Izraelci počuť. Potrebujú počuť, že je tu Hospodin, na ktorého budú spoliehať, ktorý sa o nich postará. Keď budú na púšti a už nebude ničoho ľudského, čoho by sa mohli chytiť, bude už len tak, že len On sa bude o nich starať a bude to len On, ktorý sa o nich aj postará. Takto sa na začiatku tejto novej etapy dal Hospodin poznať najprv Mojžišovi a potom celému izraelskému národu. Izrael prechádza zo závislosti od Egypta k nezávislosti od Egypta a prechádza k závislosti od Hospodina, k závislosti od Boha Jahve, ktorý je samoexistujúci a sebestačný.

Boh Mojžišovi ďalej hovorí: „*Preto povedz synom Izraelovým: Ja som Hospodin a vyvediem vás zpod ťažkých robôt Egyptanov a vytrhnem vás z ich otrockej služby a vyslobodím vás vystretým ramenom a veľkými súdmi. A vezmem si vás za ľud a budem vám Bohom, a zviete, že ja som Hospodin, váš Boh, ktorý vás vyviedol zpod ťažkých robôt Egyptanov. A vovediem vás do zeme, vzhľadom na ktorú som prisahajúc pozdvihol svoju ruku, že ju dám Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi, a dám ju vám, aby bola vašim vlastníctvom, ja Hospodin!*“

“(2. Mojžišova 6:6-8). Toto všetko Boh Mojžišovi a izraelskému ľudu sľubuje a zapečatuje ich svojím menom, teda tým, kým On je. Hovorí im: Ja vám toto sľubujem a ja som Boh, ktorý toto všetko dokáže naplniť a splniť. S týmto Mojžiš prišiel k izraelskému národu. Prišiel k nim

s menom, cez ktoré sa im Boh dal nanovo poznať.

Urobme malé zhrnutie: Boh sa dáva poznať Izraelu svojím menom. Prvé meno, ktoré poznali, bolo *El Šadaĵ*, ktorého význam je: *Boh silný, Boh všemocný*. Potom sa im dal poznať menom

Jahve

, teda:

Som, ktorý som

; Boh nekonečný, sebestačný, samoexistujúci. Bol im potešením, povzbudením a skutočným zaopatrením v čase, keď boli v kríze, alebo keď nemali čo jesť. Hospodin splnil to, čo im zaslúbil. V ďalšom sa na Božie mená poďme pozrieť do Novej zmluvy.

Božie meno v Novej zmluve

Boh sa dal izraelskému národu poznať aj skrze svoje meno. V Novej zmluve, kedy Slovo sa stalo telom a Boh prebýva medzi nami, je zjavenie Boha omnoho plnšie.

„A hoci učinil tak mnoho divov pred nimi, neverili v neho, aby sa naplnilo slovo proroka Izaiáša,

ktoré povedal: Pane, kto uveril našej kázni? Aġ rameno Pánovo komu je zjavené? Preto nemohli veriť, že zase povedal Izaiáš: Oslepil ich oči aġ zatvrdil ich srdce, aby očami nevideli, srdcom nerozumeli aġ neobrátili sa, aby som ich neuzdravil. To povedal Izaiáš, keď videl jeho slávu aġ hovoril oġ ňom “ (Ján 12:37-41). Apoštol Ján píše o zjavení, ktoré mal prorok Izaiáš.

Izaiášovi sa zjavil Boh ako Jahve a boli to slová, ktoré sa týkali udalostí jeho doby. Ale boli to slová, ktoré boli aj prorocké, ktoré sa naplnili za čias Pána Ježiša Krista. Pán Ježiš, istým spôsobom, mohli by sme povedať, že sa v novozmluvnej dobe zjavuje ako *Som, ktorý som* a ako ten, ktorý sa zjavil Izaiášovi a oni mohli poznať slávu Boha aj skrze Ježiša Krista. Povedal im to otvorene: „
Nuž povedal som vám, že zomriete vo svojich hriechoch; lebo ak neuveríte, že ja som, zomriete vo svojich hriechoch
“ (Ján 8:24).

Pán Ježiš sa im dal poznať menom: *Ja som*. V gréčtine je to „*ego emí*“, ale je to preklad mena, ktorým sa Boh dáva poznať Mojžišovi na púšti pri horiacom kre, kedy mu povedal:

Som, ktorý som

– Ja som; Som ja. Hovorí im to ešte aj vo verši: „

Ježiš im povedal: Amen, amen vám hovorím, že prv než bol Abrahám, som ja

“ (Ján 8:59). Predstavuje sa Božím menom, tým, ktoré zaznelo Mojžišovi pri horiacom kre a ktoré poznal aj Izrael, preto Židia dobre rozumeli tomu, čo im hovorí.

Keď bolo blízko ukrižovania a Judáš už vedie skupinu zákoníkov, farizeov a ľudí, ktorí sú ozbrojení a idú zajať Ježiša, nastala situácia, ktorá je opísaná v osemnástej kapitole Evanjelia podľa Jána: „*Aġ tak Ježiš vediac všetko, čo malo prísť na neho, vyšiel aġ povedal im: Koho*

hľadáte? A oni mu odpovedali: Ježiša Nazarejského. Na to im povedal Ježiš: Ja som.

“ (Ján 18:4-5). Pán Ježiš sa im opäť necháva poznať menom

Ja som,

a opäť ako

Hospodin

,

Boh

,

ktorý je

,

ktorý bol

a

ktorý bude

, ktorý nemá počiatok ani koniec.

Pán Ježiš povedal iba slová: *Ja som* a oni sa museli skloniť pred ním, pred týmto menom – cúvli dozadu a padli na zem. Raz príde aj ten čas, keď sa pred ním skloní každé koleno. Boh, ako zjavuje Písmo, sa nemení, je stály, je večný a môžeme sa na to spoľahnúť.

Môžeme vedieť a poznať, že Hospodin, náš Boh, má mená a svojimi menami sa zjavoval a zjavuje ľuďom a jeho meno má svoj význam a moc. Môžeme byť povzbudení aj menom *El Šadaĵ – Boh, ktorý je silný, mocný a* menom

Jahve

–

Som, ktorý som

; Boh, ktorý nemá počiatok a nemá ani koniec; Boh, ktorý bol, ktorý je a ktorý bude. On je verný, stály, a to, čo raz vyšlo z jeho úst, sa nezmení. Zaslúbil, že zachráni svoj ľud a z jeho ruky ich nikto nevytrhne (Ján 10:28-29). To nech je pre nás povzbudením do našich každodenných zápasov a kresťanského rastu.